

νικήν. Τῷ Στράβωνι συμφωνεῖ καὶ Πausanίας, ὡς παρακατιόντες ὀψόμεθα, πρὸς ταῖς ἐκβολαῖς τοῦ Εὐρώτα κείμενα, δι' αὐτὴν καὶ τὸ ἀπέναντι ἐν τῇ παραλίᾳ ἐπίνειον *Τρίνασος* ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου καλεῖται· νῦν δὲ *Τρίνησα* ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων ὀνομάζεται... Ῥωδῆ δὲ εἶρηκεν, ὥσπερ καὶ Αἰλιανὸς (Περὶ ζώων ἰδιότη. ιδ'. 24) Ῥωδῆς ἄκρας τινὰς λέγει, ὡς συντονώτερον καὶ ἡχωδέστερον ἀπεργαζόμενα τὸν τῆς θαλάσσης ῥοὴν, διὰ τὸ κρημνώδες καὶ ὑπαντρον αὐτῶν τε καὶ τῆς παραλίας. Καὶ ἡ λακωνικὴ δὲ εὐσειστος, διὰ τὸ πολλαχοῦ αὐτῆς ὑπαντρον· ὡς γὰρ φησὶν Ἀριστοτέλης (Μετεωρολογ. Β'. 8.) «Ἰσχυρότατοι γίνονται τῶν σεισμῶν, ὅπου ἡ θάλασσα ῥωδῆς ἢ ἡ χώρα σιμῶν καὶ ὑπαντρος.» (Στράβ. Γεωγρ. Μέρ. 4. ἐκδ. Κοραῆ, σελ. 150. σημ. Κοραῆ) ῥλ' σταδίου διέχουσιν αἱ Θυρίδες ἀπὸ τοῦ Τρίνασου· ἀπὸ δὲ τοῦ Ταινάρου μόνους λ. κατὰ Πausανίαν λέγοντα τὰ ἐξῆς· «Ἐντεῦθεν ἀποσχόντι λ'. σταδίου Θυρίδες, ἄκρα Ταινάρου καὶ πόλεως ἐρείπια Ἰππόλας ἐστίν· ἐν δὲ αὐτοῖς Ἀθηνᾶς ἱερὸν Ἰππολαΐτιδος.» (Πausαν. Λακωνικ. βιβλ. III. XXV. 9, 10, σελ. 260. ἐκδ. λευγ. Τερούμπν. 1862) Τὸ ἀκρωτήριο τοῦτο χονδρὸν ὑπάρχον (α) ὡς σύσσωμον ἀποκοπὴν τῆς ξηρᾶς διὰ σεισμῶν ἰσχυρῶν, οἷς ὑπόκειται ἡ Μάνη διὰ τὸ ὑπαντρον, καὶ οὕτω σπρωχθὲν οὕτως εἶπεν ἐντὸς τῆς θαλάσσης, πανταχόθεν περιορίζεται ὑπὸ κρημνῶν, ῥωδῆ τὴν θάλασσαν ἀποτελούντων καὶ ἡχηρὰν λίαν· ἀπέχει δὲ τοῦ Τρίνασου πολὺ, διότι αἱ μὲν Θυρίδες ὑπάρχουσιν εἰς τὴν δυτικὴν Μάνην ἐπαρχ. Οἰτύλου, ἡ δὲ Τρίνασος πέραν τῆς Ἀνατολικῆς Μάνης ἦτοι ἐπαρχ. Γυθείου εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Λακωνικοῦ Κόλπου. Τὸ ζήτημα λίαν σαφὲς καθίσταται παρ' αὐτοῦ τοῦ Στράβωνος λέγοντος ταῦτα· «τῇ δὲ Μεθώνῃ συνεχὲς ἐστὶν ὁ Ἀκρίτας, ἀρχὴ τοῦ Μεσσηνιακοῦ Κόλπου· καλοῦσι δ' αὐτὸν καὶ Ἀσιναῖον, ἀπὸ Ἀσίνης πολίχνης πρώτης ἐν τῷ κόλπῳ, ὁμωνύμου τῇ Ἑρμιονικῇ. Αὕτη μὲν οὖν ἡ ἀρχὴ πρὸς δύσιν τοῦ κόλπου ἐστὶ· πρὸς ἑω δὲ αἱ καλούμεναι Θυρίδες, ὁμοιοὶ τῇ νῦν λακωνικῇ τῇ κατὰ Καινήπολιν (β) καὶ Ταινάρων.» (Στράβ. ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 105). Τί σαφέστερον τούτου; Δὲν προσδιορίζεται ἀκριβῶς ἐνταῦθα ἡ θέσις τῶν Θυρίδων; ὥστε ὁ Πλίνιος λέγων θυρίδας τὰ Τρίνασα σήμερον, οὐδὲν ἔχει δίκαιον, καθὼ παραπαίων τῆς ἀληθείας. Ἐν τῷ Ἀκρωτηρίῳ Θυρίδων (Cavo-grosso νῦν) ἔκτισεν ὁ Γουλιέλμος τὸ φρούριον τῆς Μάνης ὅπερ κάστρον ὠρεῖται ὁ λαὸς κοινῶς σήμερον ὀνομάζει. (Ἴδε τὴν ἐν *Πανδώρα* ἡμετέραν διατριβὴν περὶ Μάνης φυλ. 510. καὶ ἐφεξῆς.)

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΕΤΡΙΔΗΣ
ἑλληνοεὐδ. ἀρεσπολέως.

(α) Ἐκ τῆς ἰδιότητος ταύτης προήλθεν ἴσως ἡ ἰταλικὴ ὀνομασία Cavo-grosso, ἥτις ὑπάρχει νῦν εἰς τὰ στόματα τοῦ λαοῦ τῆς Μέσας Μάνης καλουμένης ἢ Κακαβουλαίας χώρας.

ΜΟΙΡΟΛΟΓΙ ΤΗΣ SIGNORA MARIA.

Οὕτω ὀνομάζεται ἐν Οἰτύλῳ τὸ παρκατιθέμενον ἄσμα. Ἰδοὺ δὲ καὶ τὸ ἱστορικὸν αὐτοῦ. Ἡ σινδόρα Μαρία ἦλθεν ἐκ τῆς Κορσικῆς εἰς Οἰτύλον μετὰ δώρων πολλῶν βαρυτίμων καὶ μιᾶς εἰκόνης ὀλοχρύσου, ὅπως μεταβῇ χάριν προσκηνήσεως εἰς τὸ Μοναστήριον τῶν Στεφανοπούλων, ὅπερ κεῖται εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ταυγέτου τὴν καλουμένην τοῦ *Τσίγκου*, κειμένην δὲ πλησίον Οἰτύλου. Περὶ τούτου τοῦ Μοναστηρίου καὶ ἄλλοτε λόγος ἐν *Πανδώρα* ἐγένετό μοι· διὸ καὶ πλείονα περὶ αὐτοῦ ἐνταῦθα νὰ εἰπωμεν περιττὸν θεωρεῖται. Ἡ σινδόρα Μαρία ἄμα φθάσασα εἰς Οἰτύλον κατέλυσεν ἐν τῇ οἰκίᾳ τινὸς ἐκ τῶν Στεφανοπούλων, εἰς ὧν τὴν κατοχὴν ὑπάγεται τὸ Μοναστήριον· διακοινώσασα δ' αὐτῷ τὸν σκοπὸν αὐτῆς ὑπέδειξε σῶμα καὶ τὰ πολύτιμα δῶρα, ὡς καὶ τὴν εἰκόνα· ἀλλὰ ταῦτα ἐκίνησαν τὴν πλεονεξίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ διὰ τοῦτο κατέβλεπε προσπαθείας πολλὰς ὅπως μεταπείσῃ αὐτὴν ὑπερ καὶ ἐπέτυχεν ἐπὶ τέλους, μόνης τῆς εἰκόνης δοθείσης εἰς τὸ Μοναστήριον, ἥς τὰ ξύλα μόνον διατηροῦνται σήμερον. Ἐφ' ἱκανὸν δὲ καιρὸν διατηρήσας παρ' ἑαυτῷ τὴν σινδόρα Μαρίαν ὁ Στεφανόπουλος ἐκεῖνος καὶ ἐρωτικὰς σχέσεις μετ' αὐτῆς συνδέσας, κατέφαγε τὴν περιουσίαν αὐτῆς πᾶσαν, καὶ μετὰ ταῦτα ἐγκατέλειπε ἐλεεινὴν, μὴ ἔχουσαν μήτε τὰ ἐξοδα τῆς εἰς Κορσικὴν ἐπανόδου· ὅθεν παραμείνας εἰς Οἰτύλον ἐμοιρολόγει τὸ μοιρολόγιον τόδε (α) μετὰ τὴν ἀναχώρησιν ἐκείνου εἰς Μεσσηνίαν, καὶ μάλιστα εἰς Κορώνην, ὅπου καὶ ἐταλεύτησε θείαν τιμωρίαν λαβὼν.

«Πουλὴ πού χαμοπέτασε, ὦηλὰ καὶ σ' τοὺς ἀγέρας,
Μὴν εἶδατε τὸν πολυαγαπῶ, τὸν ψεύτην τῆς ἀγάπης.
Ὅπου καυκαῖτου κι' ἔλεγε, ποτὲς τοῦ δὲν μ' ἀρνίεται
Καὶ τώρα μ' ἀπαρνήθηκε σ' ἂν καλομιά σ' τὸν κάμπο.
Πέροι θερίζουν τὸν καρπὸ, κ' ἡ καλαμιά μεινίσκει
Βάνουν φωτιά σ' τὴν καλαμιά, μαυρίζ' ὅλος ὁ κάμπος
Κάνω νὰ τὸν καταρασθῶ καὶ πάλιν τὸν λυπᾶμαι
Ἀπὸ ὦηλὰ νὰ γκρεμισθῇ καὶ χαμηλὰ νὰ πείσῃ,
Σ' ἂν τὸ κερί νὰ βρασιθῇ, σ' ἂν τὸ κερί νὰ λυώσῃ,
Χίλιοι γίαντες νὰ μαζευθοῦν, καὶ μύργοι μαθητάδες
Καὶ δεκοχτὼ γραμματικά νὰ γράφουν τοὺς γιεράδες (β)
Κι' ἐγὼ διαδάτης νὰ γενῶ νὰ τοὺς ἐχαιρετήσω»

(α) Μοιρολόγι διὰ τοῦ οἱ γραφόμενον ἔστιν ὀρθότερον, καθὼ τὸ τὴν μοῖραν αὐτοῦ κλαίειν τινὰ σημαίνει, ὅπως καὶ τὸ ῥῆμα «μοιρολογεῖσθαι» ἐν τῇ Μανιατικῇ καὶ Ἡπειρωτικῇ διαλέκτῳ σημαίνει «κλαίγω τὴ μοῖρά μου» ἦτοι τὴν δυστυχίαν μου. Καὶ εἰς τὰ Δημοτικὰ ἄσματα ἀπαντῶσιν αἱ φράσεις «μοιρολογεῖνταν κ' ἦλεγε, μοιρολογᾷ καὶ λέγει,» ἐν οἷς ἡ διὰ τοῦ ο γραφὴ ὅλως ἀπομακρυσμένην σημασίαν φέρει εἶον «μοιρολογεῖσθαι» —περὶ μύρων λέγειν, τοὺς νεκροὺς συνήθων, ἦτοι θρηνολογεῖν, πολὺ οἰκειότερον τῇ ἀτυχεῖ περιστάσει ταύτῃ ὄντος ἐν τῇ δημοτικῇ διαλέκτῳ τὸ «μοιρολογεῖσθαι» —κλαίγω τὴ μοῖρά μου.»
(β) «Γιεράδες» λέξις τουργικὴ σημαίνουσα πληγὰς, λαβώματα.

Καλῶς τὰ κάνετε γίαντοί, καλῶς τὰ παλεμάτε
 Νὰ κόβουν τὰ ξουράρια σας καὶ κρεῖς νὰ μὴ λυπῶθε
 Κι' ἐγὼ πανὶ Ἀλεξανδρινῶν σαράντα πέντε πήχαις
 Ὅλο μουρτάρια νὰ γινῇ κ' ἔλο ξαντὰ νὰ πάη,
 Κι' ἂν δὲν δικάσῃ (α) τὸ πανί, ἔχω καὶ πέντε πλίκαις
 Καὶ κείναις μουρτάρια νὰ γανοῦν, καὶ κείναις ξαντὰ νὰ
 [γίνουιν.]

Ἐκ τοῦ περιστατικοῦ τῆς λεγομένης σινδόρα Μαρίας, ἦτοι ἐκ τῆς ἐλεύσεως αὐτῆς εἰς Οἶτύλον, συμπραίνεται, ὅτι μεταξύ τῶν ἐν Οἶτύλῳ ἐναπομεινάντων Στεφανοπούλων καὶ τῶν τῆς Κορσικῆς, ἄλλοτε ἐν τοῖς προηγουμένοις χρόνοις ὑπῆρχε συγκοινωνία τις ἐκ διαλειμμάτων λαμβάνουσα χώραν, διακοπεῖσα δ' ὕστερον, τίς οἶδε, διὰ ποίους λόγους. Ἄγνωστον ὡσαύτως ὑπάρχει πῶς αὐτὴ ἡ ἀτυχὴς σινδόρα Μαρία ἐτελεύτησε τὸν βίον. Ὅτι οἱ ἐν Κορσικῇ Οἶτυλιῶται διατηροῦσιν εἰσέτι πατρίους ἀναμνήσεις, ἤθη καὶ ἔθιμα, γλῶσσαν καὶ θρησκείαν μαρτυροῦσι πολλοὶ τῶν ναυτικῶν ἐκεῖσε τυχαίως μεταβάντες, ἦτοι ἐκ θαλασσίων κλυδώνων ἰδίᾳ δ' ὁ ἀξιόλογος γλύπτης Κόσσος, ὅστις μάλιστα τυχαίως μεταβὰς ἐκεῖσε καὶ σχετισθεὶς ἐπεφορτίσθη νὰ ἀποστείλῃ καὶ ἱερέα ἐντεῦθεν τοῦ ἡμετέρου δόγματος, ἀλλ' ὁ τότε ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν, ὅπως μὴ θίξῃ τὸ θρησκευτικὸν ἐνδιαφέρον τῶν Γαλλῶν, ἔκρινε καλὸν νὰ παραταθῇ ἐπ' ἀόριστον τὸ ζήτημα. Ἰσως οἱ ἀτυχεῖς ἡμῶν συμπατριῶται ὑπέκυψαν τῷ δολίῳ *Οὐνιτισμῷ* διὰ τὴν ἀδυναμίαν τῆς ἡμετέρας πατρίδος.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΕΤΡΙΔΗΣ.

Η ΧΑΡΑ ΠΡΟΞΕΝΕΙ ΤΡΟΜΟΝ.

(Τέλος. Ἰδε φυλλ. 842.)

ΣΚΗΝΗ ΟΓΔΟΗ.

ΠΕΤΡΟΣ, ΛΑΡΙΑΝΟΣ.

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Ἰδοὺ ἐγὼ, γέρο Πέτρε, δὲν ἔφαγα τίποτε πρὸ εἰκοσιτεσσάρων ὥρων γρήγορα μία ὀμελέττα. (*Ἀποθέτει τὸν πῖλον αὐτοῦ εἰς τὸ ἀνάκλιτρον ἐκ δεξιῶν, καὶ προχωρεῖ εἰς τὴν σκηνήν.*)

ΠΕΤΡΟΣ. (ἀπολιθωθείς ὅτε εἶδε τὸν Ἀδριανόν) Ἄ!

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Τί ἔχεις, Πέτρε; τρέμεις ὅλος . . . Δὲν μ' ἐπερίμενες; . . . Σὲ προειδοποίησα. . . (*Ἐναγκαλίζεται τὸν Πέτρον κλοροῦμενον*). Λειπὸν! Πέτρε! Πέτρε! ἔλα εἰς τὸν ἐχυτὸν σου. . . (*Πρὸς τὸν Πέτρον ἀπερίζοντα καὶ ζητοῦντα νὰ ἀναγνωρίσῃ αὐτόν.*) Ἐγὼ εἶμαι!

(α) Δικήσῃ, ἀπὸ τοῦ δικάω, σύνθηες, ἐν Μάνῃ λίαν, σημαῖνον τὸ ἐπαρκεῖν. Ἄν δὲν δικάσῃ τὸ πανί, ἦτοι ἂν δὲν ἐπαρκέσῃ τὸ πανί, νὰ φέρῃ καὶ ἄλλα πράγματα.

ΠΕΤΡΟΣ. (*μετὰ ὀλοφύρμους.*) Ἐπικιδί μου! πόσον εἶμαι εὐτυχής! (*Ἀσπάζεται τὸν Ἀδριανόν*).

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Πλὴν, Πέτρε, δὲν ἐννοῶ τὴν παραχῇ σου. . . Δὲν ἔλαβες λοιπὸν τὰ δύο μου γράμματα;

ΠΕΤΡΟΣ. Τίποτε, τίποτε!

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Καὶ ὅμως τὸ γράμμα μου θὰ ἔφθασε χθές.

ΠΕΤΡΟΣ. Χθές! . . . Ἀφοῦ δὲν περιμένομεν πλέον τίποτε ἀπὸ σᾶς, δὲν μὲ στέλλουν πλέον εἰς τὸ ταχυδρομεῖον τῆς πόλεως.

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Καλὰ, καὶ δὲν ἔχετε νὰ λάβετε ἄλλοθεν γράμματα;

ΠΕΤΡΟΣ. Ὅσον δι' αὐτὰ ἔρχονται ὅταν θέλουν.

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Καὶ ἡ μάνα μου;

ΠΕΤΡΟΣ. Πιστεύει ὅτι ἐπνίγη.

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Ὅτι ἐπνίγη!

ΠΕΤΡΟΣ. Ὡ ἡ ταλαίπωρος! . . . Κύριέ μου!

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Ὅθεν δὲν ἤξεύρει τὴν ἐπιστροφὴν μου.

ΠΕΤΡΟΣ. Μήπως τὸ ἤξευρα ἐγώ; . . . Ὅταν ἤλθετ' εἰδὼ δὲν σᾶς εἶδε κανεὶς;

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Κανεὶς! . . . Ἐπαραξενεύθην μάλιστα ὅταν δὲν σᾶς εἶδα ὅλους νὰ ἔλθετε εἰς προὑπάντησίν μου.

ΠΕΤΡΟΣ. Εἰς προὑπάντησίν σας! νόστιμος εἶσθε! . . . Ἄλλος εἰς τὴν θέσιν μου θὰ ἐπιπτεν ἀπόπληκτος . . . Εὐτυχῶς ἔχω κεφάλι. ἔλα νὰ ἰδῶμεν τί θὰ κάμωμεν . . . αἱ ταλαίπωροι γυναῖκες θ' ἀποθάνουν . . . Πρέπει νὰ τὰς προετοιμάσωμεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον . . . Δὲν ἔχουν τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς μου . . . δὲν θὰ ἡμπορέσουν νὰ ὑπομείνουν ὡς ἐγώ . . .

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Ἀγαπητέ μου Πέτρε, τρέμεις διὰ τὴν μητέρα μου. Τόσον λοιπὸν πάσχει ὥστε νὰ φοβῆσαι μήπως τὴν καταβάλλῃ ἡ παρουσία μου;

ΠΕΤΡΟΣ. Πάσχει καὶ πολὺ . . . Πλὴν δὲν ἀνησυχεῖ πλέον ἢ λύπη τὴν κατέβαλεν, ἡ χαρὰ θὰ τὴν ἀναστήσῃ δὲν πρέπει ὅμως νὰ τὴν σκοτώσῃ ἡ αἰφνιδία παρουσία σου. Ἡ πρώτη στιγμή θὰ εἶναι τρομερά! . . . Δὲν ἤξεύρω . . . Ζητῶ νὰ εὗρω . . . καθὼς καὶ τὴν ἡμέραν εἰς τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ τὴν εἰδοποιήσω περὶ τοῦ θανάτου σου. Τρεῖς ὥρας ἔμεινεν ἀναίσθητος . . . Καὶ ὅμως τὴν εἶχα προετοιμάσει ἀγάλλ' ἀγάλλια.

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Ταλαίπωρος μήτηρ! . . . πῶς εἶμαι ἀνυπόμονος νὰ τὴν ἐναγκαλισθῶ!

ΠΕΤΡΟΣ. Σιώπα καὶ μὲ προξενεῖς τρόμον.

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Καὶ νομίζεις ὅτι ἡ χαρὰ . . .

ΠΕΤΡΟΣ. Νομίζω ὅτι μόλις σὲ ἰδεὶ καὶ θ' ἀποθάνῃ . . . αὐτὸ νομίζω . . . πρέπει ἀφεύκτως ἡ ἀδελφὴ σου . . .

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Ναί, ἡ Λευκὴ θὰ ἔλθῃ εἰς βοήθειάν μας . . . Πόσον καιρὸν δὲν τὴν εἶδα! Ὅκα εἶναι τώρα ὥραία.